

Täysistunto

Maanantai 4.12.2017 klo 14.00—21.50

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 115/2017 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 14/2017 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

21.04 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen pieni- ja keskituloisten kohdalla on hieno ajatus. Myös sisaruksilta perittävien maksujen laskeminen on helpotus monilapsisten perheiden arkimenoihin. Tämä puolestaan pitkässä juoksussa vaikuttaa työllisyyteen ja purkaa osaltaan kannustinloukkuja. Arvioiden mukaan kuntien maksutuotot alenevat muutoksen seurauksena noin 71 miljoonalla eurola. Tämä olisi tarkoitus kompensoida kunnille muuttamalla verotusta kuntien kannalta edullisempaan suuntaan.

Suhtaudun myös hieman varauksella siihen, että esitys luo paineita korottaa yksityisen varhaiskasvatuksen rahoitusta. Olen sivistysvaliokunnan kannalla siinä, että on hienoa, kun varhaiskasvatuksen maksut laskevat, mutta katson esityksen mukaisten uudistusten olevan monille kunnille ongelmallisia.

Ensinnäkin esitysten vaikutukset vaihtelevat paljon kuntakohtaisesti, ja kustannusarvioista voidaan sanoa, että se on varsin varovainen arvio. Kustannuslaskelmissa ei oteta huomioon esimerkiksi lisääntyvän lapsimäärän edellyttämiä investointeja. Kiinteistöveron alarajan noston piti olla yksi maksutulojen kompensointikeino kunnille, mutta hallitus onneksi on ilmoittanut, ettei kiinteistövero ole tältä osin muuttamassa. Nyt vain tilanne on se, että kompensatio kuntien suuntaan jää kaavailtua matalammaksi eikä mitään korvaa-va ole esitetty.

Perussuomalaisten mielestä uudistus on kunnille hallinnollisesti haastava.

Lopuksi haluan huomauttaa, että tavoite saattaa esitys voimaan jo vuodenvaihteessa on aikataulujen osalta liian hätäinen.

Arvoisa puhemies! Täällä salissa on hallituksen esityksen 113 yhteydessä monen puolueen toimesta esitetty huoli kuntien mahdollisuudesta selvittää peruspalvelujen tuottamisesta. Toivonkin, että tämä lausuma, mitä perussuomalaiset ehdottavat, saa valtaisesti kannatusta, ja lausuma kuuluu näin: "Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy välittömiin toi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

menpiteisiin, joilla varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamisesta aiheutuvat tulonmenetykset korvataan täysimääräisesti kunnille." — Kiitos.

21.06 Jani Toivola vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamisesta pieni- ja keskituloisilta on erittäin kannatettava esitys. Esityksen myötä arviolta noin 6 000 perhettä pääsee nollamaksuluokkaan, mikä parantaa lasten yhdenvertaisia mahdollisuuksia varhaiskasvatukseen. Maksualennukset kohdistuvat erityisesti monilapsisiin perheisiin, mikä helpottaa monien perheiden taloudellista taakkaa ja kitkee eriarvoisuuden uhkaa. Esitys helpottaa lapsiperheiden taloudellista tilannetta, ja sen myötä arviolta 4 200 henkilön arvioidaan työllistyvän vuoteen 2021 mennessä.

Esityksen ainoa huolenaihe on alennuksista koituvat kustannukset, jotka eivät missään nimessä saa kaatua yksistään kuntien vastuulle. Onkin välttämätöntä, että hallitus kompensoi kunnille esityksestä aiheutuvat taloudelliset menetykset.

Kritiikkiä tuli myös osin siitä, että varhaiskasvatusta koskevien päätösten tulisi olla paremmin ennakoitavissa. Ennakoitavuus on äärimmäisen tärkeää, ja kaikki poukkoileva lainsäädäntö tuo omat haasteensa, jotka voivat vaikuttaa myös päiväkotien arkeen ja siellä resursseihin.

21.07 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Tämä esitys varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamisesta on erittäin hyvä lakiesitys, ja se tulee todennäköisesti muun muassa parantamaan työssä käymisen edellytyksiä ja siten kohentamaan Suomen työllisyysastetta, joka on onneksi nyt pienessä nousussa.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Elomaan tekemää lausumaehdotusta, jolla velvoitettaisiin hallitus kompensoimaan täysimääräisesti varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta kunnille aiheutuvat tulonmenetykset. On näet perin juurin kummallista, että vaikka hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että kunnille annettavien lisävelvoitteiden rahoittaminen turvataan valtion budjetista täysimääräisesti, niin kuitenkin asiakasmaksujen lakisääteisen alentamisen osalta se ei näytä toteutuvan ainakaan täysin. Kuntien tulot pienenevät tosiasiallisesti noin 110 miljoonaa euroa tämän esityksenkin mukaan, ja lisäksi valiokuntakuulemisissa kävi ilmi, että kunnilla on voimakkaita investointipaineita sen johdosta, että varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten kokonaismäärä mitä todennäköisimmin kasvaa merkittävästi maksujen alenemisen johdosta, ja siten tarvitaan lisää investointeja päiväkoiteihin.

Arvoisa puhemies! Kuten tässä esityksessä kerrotaan, niin hallitus on päättänyt kompensoida osan näistä tulonmenetyksistä kunnille peruspalvelujen valtionosuuden nostamisella ja myös yhteisöveron kunnille kohdistuvan jako-osuuden kasvattamisella. Nämä ovat erittäin oikeudenmukaisia, hyviä keinoja parantaa kuntien taloustilannetta, mutta alkuperäisessä esityksessä oli tämä kolmas ja varsin erikoinen keino eli siis kiinteistöverojen alarajojen korottaminen. Se jäi lopulta toteuttamatta. Se olisi ollut keinona erittäin huono. Kunnilla on jo nyt liikkumavaraa aivan riittävästi korottaa kiinteistöveroja, jos ne sen parhaaksi näkevät. Tämä esitys ei olisi tuonut mitään uutta. Onneksi se peruttiin opposition voimakkaan painostuksen alla, mutta nämä puuttuvat [Puhemies koputtaa] 25 miljoonaa euroa...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja voi siirtyä puhujapöytäntöön, mikäli aikoo jatkaa. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

Arvoisa puhemies! Olin sanomassa, että kiinteistöverojen alarajojen nosto jäi onneksi lopulta toteuttamatta, mutta tämä hallituksen esityksessäkin mainittu puuttuva 25 miljoonan euron määrä, mikä kunnilta jää nyt saamatta tuloja, on siis yhä korvattava kunnille jollain tavalla. Lisäksi tulee ottaa huomioon tämä mainittu investointipaineen lisääntyminen. Se oli valiokuntakuulemisissa muistaakseni arvioitu noin 6 miljoonaksi euroksi, ja siksi teimme edustaja Elomaan kanssa tämän lausumaehdotuksen.

Edustaja Elomaa toi lisäksi esille sen, että aika, jolloin tämä laki on tulossa voimaan, eli jo heti vuodenvaihteessa, on hyvin, hyvin lyhyellä siirtymäajalla. Valiokuntakuulemisissa, asiantuntijakuulemisissa käytiin keskustelua siitä, pitäisikö tässä olla hieman pidempi siirtymäaika. Kuntaliitto esitti muistaakseni, että lain tulisi tulla voimaan vasta 1.8. lukien. No, se olisi tietenkin ollut erittäin pitkä aika, ja varhaiskasvatuksen maksut olisivat jääneet alentumatta tältä ajalta — asiakkaiden kannalta ei mikään hyvä ratkaisu. Ehkä olisi voitu harkita esimerkiksi kahden kuukauden siirtymäaikaa, että laki olisi tullut voimaan vasta 1.3. lukien, mutta valiokunta kuitenkin päätyi yksimielisesti siihen, että tammikuun alku on aivan riittävä. Toki tämä aiheuttaa kunnissa jonkin verran lisätyötä, mutta siellä selvittäneen siitä. Mutta jos jatkossa tulee näitä alennuksia, jotka ovat sinällään täysin kannatettavia, niin täytyy antaa kunnille riittävästi aikaa valmistautua niihin ja hoitaa oma byrokraattiansa kuntoon.

21.11 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Myös minun mielestäni tämä alennus näihin varhaiskasvatusmaksuihin on sinänsä kannatettava ja hyvä asia, mutta edellä esitettyjen puheenvuorojen tapaan jaan kyllä huolen siitä, millaisia vaikutuksia tällä on kuntien talouteen, ja kummastelen, eikö hallituksen periaate nyt todellakin ollut se, että jos kunnille luodaan tehtäviä tai alennetaan niiden tulonsaamismahdollisuuksia, niin nämä asiat kompensoidaan täysimääräisesti taloudessa. Kuntatalous on tällä hetkellä edelleenkin hyvin heikolla tolalla, ja täytyy todeta, että nyt jos näistä maksun alennuksista aiheutuu painetta, niin se monesti kostaatuu ei-lakisääteisten palveluiden leikkaamisena, kuten esimerkiksi avoimien päiväkotien, jotka ovat hyvin tärkeitä kotihoidossa oleville lapsille ja perheille. Nyt kun hallitus samalla on poistamassa myöskin lapsivähennystä, niin pohjimmiltaan tämäkin vaikuttaa säästöratkaisulta. Perussuomalaiset pitäisivät myöskin ne lapsivähennykset voimassa ja ovat esittäneet siihen rahat vaihtoehtobudjetissaan.

21.12 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Kuten sivistysvaliokunta, minäkin pidän tätä esitystä erittäin kannatettavana. Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennetaan noin 71 miljoonalla eurolla muuttamalla perheiden tuloaroja ja alentamalla perheen toisesta varhaiskasvatuksessa olevasta lapsesta maksettavaa maksua. Uudistus tukee lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Lisäksi kannustinloukkuvaikutusten pienentyessä noin 4 200 henkilön arvioidaan työllistyvän vuoteen 2021 mennessä, ja yhteiskunnalle tästä sekä syntyy säästöjä sosiaaliturvasta että tulee lisää verotuloja.

Huomionarvoista on erityisesti se, että tuloarojen nosto alentaa erityisesti pieni- ja keskituloisten perheiden varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja ja isoimmat maksualennukset kohdistuvat monilapsisiin perheisiin. Maksut alenevat kaikilta niiltä perheiltä, jotka ovat maksaneet enimmäismaksun alittavaa maksua, ja lähes kaikilta niiltä perheiltä, joiden tulotaso on juuri enimmäismaksurajan mukainen. Lisäksi tuhannet pienituloiset perheet siirtyvät muutoksen myötä maksuttomaan varhaiskasvatukseen, mikä on tietysti hienoa. Tämä helpottaa lapsiperheiden taloudellista tilannetta ja purkaa kannustinloukkuja. Varhaiskas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 129/2017 vp

vatuksen asiakasmaksujen kannustinloukkuvaikutus koskeekin asiantuntijapalautteen mukaan eniten juuri pienituloisia yksinhuoltajaperheitä ja monilapsisia perheitä. Saadun asiantuntijapalautteen mukaan jo toistamiseen tällä hallituskaudella tehtävällä varhaiskasvatusmaksujen alentamisella on merkittävä vaikutus lapsiperheiden talouteen.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.